

העותרות:

1. קו לעובד
 2. האגודה לזכויות האזרח בישראל
 3. רופאים לזכויות אדם
- כולם באמצעות ב"כ עו"ד מיכל תג'ר מעמותת קו לעובד
וכן עו"ד רוני פלי ו/או עביר ג'ובראן ו/או עודד פלר ואח'
מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
מרחוב נחלת בנימין 75, תל-אביב 6515417
טל': 03-5608185; פקס: 03-5608165
דוא"ל: roni@acri.org.il; michal.tadger@kavlaoved.org.il

- נ ג ד -

המשיבים:

1. שר הבריאות
 2. שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים
 3. שר הפנים
 4. שרת הבינוי והשיכון
 5. שר הביטחון
- באמצעות ב"כ מפרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים
6. התאחדות בוני הארץ
 7. התאחדות חקלאי ישראל
 8. התאחדות התעשיינים בישראל

הודעה מעדכנת מטעם העותרות

בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד מתכבדות העותרות להגיש הודעה מעדכנת ולהגיב לתגובת המשיבים 1-5 (להלן: **המשיבים**).

העותרות עומדות על עתירתן, כפי שיפורט להלן:

1. בעתירה נתבקשו שורה של סעדים שהופנו למשיבים לעשות שימוש בסמכויותיהם ולפעול להבטחת בריאותם וכבודם של העובדים הפלסטינים המועסקים בהיתר בישראל, אשר הורו להם, כתנאי להמשך העסקתם בהיתר בתקופת מגפת הקורונה, להישאר וללון בישראל.
2. אלה הסעדים העיקריים שנתבקשו בעתירה: גיבוש הסדר להבטחת בריאות העובדים הפלסטינים השוהים בישראל בהיתרי לינה; התניית העסקת העובדים הפלסטינים בהיתרי לינה במגורים הולמים כהגדרתם בתקנות עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים)

- (מגורים הולמים), התש"ס-2000; גיבוש נוהל פיקוח משותף לאכיפת הבריאות, הבטיחות והסדרי הלינה; והפסקת התניית ההעסקה בהיתרי לינה בעיכוב מסמכי זיהוי של העובדים.
3. בתגובה לעתירה הודיעו המשיבים, כי ביום 5.5.2020 אישרה הממשלה את תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש)(ביטוח רפואי ומגורים הולמים לעובדים מהאזור), התש"ף-2020 (להלן: **התקש"ח**), וכן הניחה את הצעת חוק עובדים זרים (נגיף הקורונה החדש), התש"ף-2020 (להלן: **הצעת החוק**). התקש"ח צורפו לתגובה המקדמית של משיבי המדינה וסומנו מש/1; והצעת החוק צורפה שם וסומנה מש/3.
4. המשיבים מסרו בתגובתם, כי הממשלה החליטה לבקש מהכנסת פטור מחובת הנחה, וכן "להתיר את הקריאה השנייה בהצעת החוק ביום הנחתה על שולחן הכנסת" (סעיף 4 לתגובה).
5. נבקש לעדכן, כי הצעת החוק הונחה על שולחן הכנסת באותו היום (ה"ח הממשלה 1303, עמ' 78, 5.5.2020), ואולם מאז לא קודמה. בכנסת לא נדונה בקשה לפטור מחובת הנחה, ואף במסלול החקיקה הרגיל ההצעה לא נדונה. למעשה, עד כה הצעת החוק לא הועלתה להצבעה אף לא בקריאה ראשונה.
6. לאחר הגשת תגובתם המקדמית של המשיבים, פנו ב"כ העותרות לב"כ משיבי המדינה ביום 12.5.2020, ובהמשך לכך ביום 31.5.2020, וכן קיימו שיחות בטלפון. בפניות העלו ב"כ העותרות שורה של דרישות והבהרות הנוגעות למיצוי הסעדים שנתבקשו בעתירה. בין היתר דרשו העותרות: צעדים משלימים לטובת פיקוח ואכיפה כפי שנתבקש בסעד השלישי בעתירה; מענה ממוקד לפגמים שנוצרו עקב יצירת תשתית נוחה לקיומן של עבירות כלפי עובדים לפי סימן ז' לחוק העונשין, התשל"ז-1977, על רקע חיוב מעסיקי העובדים לעכב תעודות זהות לעובדיהם, בקשר עם הסעד החמישי בעתירה; גיבוש צעדים הנוגעים להנחיית המעסיקים והעובדים בקשר עם מגיפת הקורונה כפי שנתבקשו בסעד הרביעי לעתירה; הבהרות אודות ההרשאה שלא כדין שניתנה למעסיקים לנכות עלויות המגורים ההולמים משכר עובדיהם כחלק מכינון הסעד השני בעתירה; ושימוש באפליקציית "אלמונסק" על רקע יחסי הכוחות המעוותים ממילא בין העובדים למעסיקים.
- העתקי הפניות לב"כ המשיבים מיום 12.5.2020 ומיום 31.5.2020 מצורפים ויסומנו א'
7. הסגר על הגדה המערבית אשר בעטיו נדרשו שורת הסעדים בעתירה, נמשך בהדרגה מאמצע חודש מרץ ועד ליום 31.5.2020, אז נפתחו מחדש המעברים לישראל מהגדה המערבית למעבר יומיומי של עובדים פלסטינים עקב מגמת הירידה בתחלואה. באותה נקודת זמן העובדים הפלסטינים הורשו לשוב ללינה בבתיהם.
8. אלא שלמרבית הצער, הכניסה היומיומית לא ארכה זמן רב. ביום 28.6.2020, על רקע העלייה בתחלואה, הודע שוב על איסור כניסה יומיומי של עובדים פלסטינים מהגדה, ועל חיובם להישאר בישראל לפחות למשך שלושה שבועות. כלומר, מצב הדברים בעטיו הוגשה העתירה שב על כנו.
9. באותו יום ממש השיבו ב"כ המשיבים לפניות העותרות מיום 12.5.2020. לדידם, אף על פי שעובדים שבו ללון בישראל בדיוק כשהיה בעת הגשת העתירה, טענות העתירה והסעדים שנתבקשו בה, הפכו לבלתי רלוונטיות לאור השינוי במצב העובדתי שתואר וחלות התקש"ח.
- מענה משיבי המדינה מיום 28.6.2020 מצורף ויסומן ב'
10. לפי המידע שבידי העותרות, המגיע אליהן מפי העובדים הפלסטינים, עיקרי העובדות הקשות שתוארו בעתירה נותרו כפי שהיו עת הוגשה העתירה לפני למעלה מחודשיים: עובדים מדווחים על היעדר ביטוח רפואי שיעניק להם גישה לשירותי בריאות בתקופת הלינה הממושכת בישראל; חלק

גדול מהעובדים, בכל הענפים, אינם מולנים במקומות לינה מוסדרים והולמים – בתנאי שטח של ממש או בתוככי אתרי בנייה בשלבי בנייה כאלה ואחרים; וגורם מפקח או מתכלל אכיפה – אין.

תצהירו של רכז העובדים הפלסטינים בעותרת 1, עוה"ד ח'אלד דוח'י, מצורף ויסומן ג'

11. הדברים עולים אף מפרסומים בתקשורת. כך, למשל, רק היום דווח בקשר לעובדים פלסטינים בעטרות, העובדים בהיתר במפעל למחזור אשפה: "מיום חמישי נשאר יותר מ-60 עובדים במפעל גם לאחר סיום משמרותיהם. החברה ארגנה להם שני אולמות לינה בתוך מתחם המפעל. העובדים קיבלו מזרנים שהונחו על הרצפה, אך באולמות אין שירותים ומקלחת ולשם כך נאלצו העובדים ללכת כ-70 מטרים למבנה המרכזי של המפעל. בשל אופי המפעל, יש במקום ריחות רעים עזים והעובדים מעידים על תנאי מגורים קשים ולא נוחים. בסוף השבוע שהו העובדים בחדרי הלינה בצפיפות רבה במשך שעות. "זה מקום פשוט, שהכינו אותו עם קירות גבס וחשמל", סיפר אחד העובדים, "בשביל שירותים צריך לצאת מהאולם ולחצות את הכביש, גם מקלחות אותו הדבר. המרחק בין המזרנים היה מטר, מטר וחצי." (ניר חסון, מפעל למיחזור אשפה בירושלים אילץ עובדים פלסטינים ללון בשטחו, הארץ, 14.7.2020).
12. גם המצב הבסיסי שתואר בעתירה, ולפיו העובדים מצויים לכתחילה בעמדת מיקוח קשה בה נאלצים הם לבחור בין הישארות בישראל בתנאים גרועים, הפוגעים בבריאותם, בבטיחותם ובכבודם, לבין היעדר כל פרנסה – נותר בעינו ואף העצים. זאת, משהחליטו משיבי המדינה שלא להיעתר לדרישת העותרות במסגרת הליך אחר (בג"ץ 5918/16) לפיצוי על אובדן הכנסה מאת קרן דמי המחלה שמנהלים משיבי המדינה עבור עובדים פלסטינים, ובה מוחזקים כיום מאות מיליוני שקלים.
13. לחלוף הזמן יש רק השלכות קשות על נקודת המוצא ההתחלתית של העובדים, על נכונותם להלין על תנאיהם או לחדול מהעסקתם. למעשה, ככל שנמשך מצב הדברים הכלכלי הנובע ממגיפת הקורונה, הולך כוח המיקוח של עובדים אלה ואוזל לגמרי.
14. התמונה נורמטיבית אף היא, שלא כמאמר המשיבים בתשובתם לב"כ העותרות, תימצא בתוך שבועיים ימים באותו מקום ממש בו היו פני הדברים עת הוגשה עתירה זו. כאמור, חרף הצהרות המשיבים, הצעת החוק לא קודמה, והתקש"ח צפויות לפקוע ביום 5.8.2020. לפיכך, בתוך שבועיים ימים המצב ישוב לאותו חלל נורמטיבי ששרר טרם הגשת העתירה:
 - א) העסקת העובדים הפלסטינים בהיתרי לינה בישראל לא תונה, מיום 5.8, במגורים הולמים כהגדרתם בתקנות עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים) (מגורים הולמים), התש"ס-2000 (הסעד השני בעתירה);
 - ב) הסדר להבטחת בריאות העובדים – לא יהיה (הסעד הראשון בעתירה);
 - ג) ממילא, מאז הגשת העתירה לא נקבע ולא מיושם כל נוהל פיקוח משותף למשיבי המדינה לאכיפת הבריאות והבטיחות בעבודה ובלינה של עובדים פלסטינים המועסקים בישראל בתקופת משבר הקורונה (הסעד השלישי בעתירה);
 - ד) בשום שלב לא עשו המשיבים כל שימוש בסמכויותיהם תוך קביעת כללים ותנאים לקבלת היתרי לינה לעובדים פלסטינים, באופן שמבטא את הנחיות והוראות משרד הבריאות לכלל הציבור בנוגע לנגיף הקורונה (הסעד הרביעי בעתירה).
15. **לסיכום:** עתירה זו הוגשה ביום 28.4.2020 נוכח תנאי העסקה, הלינה, הבטיחות והבריאות של עובדים פלסטינים בהיתר שנדרשו כתנאי להמשך העסקתם, שלא לצאת לבתייהם בגדה בתום יום העבודה, אלא להישאר ללון ולעבוד בישראל לפרק זמן שלא הוגדר מראש (אולם נמשך בפועל

כחודשיים ימים רצופים). העתירה הוגשה על רקע החלל הנורמטיבי והביצועי שהוחל על עובדים אלה בד בבד עם הדרישה המורכבת מהם, שלא לשוב לבתיהם לתקופה ארוכה ולא ידועה מראש. כחודש לאחר הגשת העתירה חזרו העובדים למתכונת העסקתם הקודמת, היוממית, אלא שבסמוך להגשת הודעה זו, ביום 28.6.2020, שבה על כנה הדרישה ללינה בישראל והאיסור על מעבר יומיומי מהגדה לישראל. בנסיבות אלה, קשה להעריך לאילו פרקי זמן יידרשו העובדים להיותר מרוחקים מבתיהם ומשפחותיהם, אולם נקל לשער כי במהלך התקופה הקרובה המעברים ייסגרו ויפתחו בהתאם להיקפי התחלואה, ועובדים פלסטינים יידרשו מעת לעת ללינה בישראל לתקופה ממושכת ורצופה, כתנאי להמשך העסקתם.

16. אף על פי שהסדר זה נוהג אף עתה, ההסדרים שעוגנו בתקש"ח, ויפקעו ביום 5.8.2020, לא קודמו בחקיקה. עוד לא גובשו צעדים מינימליים שמטרתם לוודא כי ההסדר שגובש מחלחל לשטח, ומשפיע על העסקת העובדים הפלסטינים השוהים תקופה ממושכת בישראל בהתאם לדרישות המשיבים. צעדים אלה, יוזכר, היו חלק מהסעדים שנתבקשו בעתירה.

17. אם כן, העובדות הקשות מוסיפות לפגוע בעובדים הפלסטינים כפי שתואר בעתירה, וככל שנמשכת וחוזרת מתכונת העסקה זו, הפגיעה צפויה אך להחריף. העתירה, למרבה הצער, נותרה רלוונטית כשהיתה, והנושא היחיד שבא על פתרונו הוא החזקת תעודות הזהות של העובדים בידי המעסיקים (הסעד החמישי בעתירה). לפיכך, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו על תנאי ביחס לסעדים הראשון, השני, השלישי והרביעי ולקיים דיון דחוף בעתירה זו.

היום, 14.7.2020

עודד פלר

עודד פלר, עו"ד

מיכל תג'ר, עו"ד

ב"כ העותרות